

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд на тема:

ПРОУЧВАНЕ РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА НЯКОИ БУНЯ- И ФЛАВИВИРУСИ В БЪЛГАРИЯ

на **ЕЛИЦА ЖЕЧЕВА ПАНАЙОТОВА**

с научен ръководител: **ПРОФ. Д.М.Н. ИВА СТЕФАНОВА ХРИСТОВА**

за присъждане на образователна и научна степен “Доктор”

от **ПРОФ. Д.М.Н. КРАСИМИР ДИМИТРОВ МЕКУШИНОВ**, вирусолог, ВМА

Представеният ми за становище дисертационен труд е написан на 129 страници, с включени 26 фигури и 12 таблици, илюстриращи съдържанието на представения материал, цитирани са 203 литературни източника (18 от тях на български език), структуриран стандартно според изискванията.

Темата на дисертационния труд е особено актуална, защото вирусите, предавани с комари са проблем с нарастващо значение за Европа и специално за Средиземноморското крайбрежие и Балканските страни, където през последните 5-6 години създадоха епидемични взривове с нередко тежко протичащи инфекции и фатален край. У нас тези вирусни невроинфекции се познават слабо, много от тях остават недиагностицирани (за разлика от съседни страни), а това се отразява както на терапията, така и на профилактиката на тези инфекции.

За сравнително кратък период- 2 години и половина са изследвани огромен брой здрави и болели лица, материали от вектори (кърлежи, комари), резервоари (гризачи, домашни животни) с помощта на най-модерни молекулярно-биологични (PCR, RT-PCR, PCR в реално време, nested PCR), и имунологични методи (ELISA, Immunoblot за определяне на антитела от класовете IgM и IgG).

Получените резултати показват разпространението на вируса на ККХТ, Ханта вируса, вируса на треската Западен Нил, вируса на Кърлежовия енцефалит в България в 4 групи: вектори (кърлежи, комари), животни (домашни, резервоарни), здрави хора и пациенти.

Получените резултати са достоверни и могат да служат както за извеждане на важни практически изводи, така и за реална оценка на риска от заразяване в различни райони на територията на България.

Докато разпространението на вирусите у векторите (кърлежи, комари) и домашните животни отразява степента на риска от заразяване на хората в тези райони, откриването на вирусите у болели пациенти има важно клинично значение като допринася за поставяне на точната етиологична диагноза и адекватно лечение.

Резултатите са авторитетни и надеждни, защото са получени от изследване на достатъчно голям брой хора, животни и вектори с помощта на най-съвременни

В ендемичните за ККХТ райони в България, основен резервоар и вектор на вирусите са кърлежите от род *Hyalomma*, които показват доста висока заразеност.

В България циркулират ниско патогенни ККХТ вируси- AP92- подобни щамове, открити в заразени кърлежи.

Откриването на антитела към ККХТ в домашни животни и здрави лица в неендемични области означава, че ареалът на този вирус се разширява.

Вирусите на Западно Нилската треска (WNV) и на Кърлежовия енцефалит (TBEV) циркулират в България и са причинители на заболявания, протичащи с фебрилен и неврологичен синдром.

Заболяванията от Западно Нилската треска в България се причиняват от щамове WNV линия 2, които се групират в общ клъстер с гръцки щамове.

С молекулярно-генетични и серологични методи е доказано, че PUUV и DOBV циркулират в различни райони на България, но изявена тежка форма на ХТБС се причинява само от DOBV.

По-важните **приноси** в дисертационния труд са:

Проведени са проучвания с real –time RT- PCR върху заразеността на кърлежите с ССНФV– линия 5 (Европа 1) и линия 6 (Европа 2) и доказването на ССНФV-линия 6 (Европа 2) в кърлежи от вида *R. sanguineus* s.l.

Проведено е изследване върху разпространението на вируса на ККХТ, базирано на откриването на специфични антитела срещу вируса с помощта на ELISA метод- както сред домашни животни, така и сред здрави хора.

Откриването на хантавируса PUUV с помощта на молекулярно-генетични методи за първи път у нас в гризачи, доказвайки неговата циркулация в страната.

Проведеното проучване върху разпространението на Хантавирусите сред хора и животни (гризачи), доказващо циркулацията им в ендемични и неендемични райони.

Доказани са случаи на треска Западен Нил в България с помощта на real –time RT PCR, както и самостоятелната еволюция на вируса у нас и филогенетична връзка с щамове от Гърция.

Откриването на WNV и TBEV, съответно в 3,5% и 2,2% у болни с неясен фебрилен синдром с/без неврологични прояви с помощта на молекулярно генетични методи.

В заключение: считам, че дисертационният труд **„ПРОУЧВАНЕ РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА Някои БУНЯ- И ФЛАВИВИРУСИ В БЪЛГАРИЯ”** на **ЕЛИЦА ЖЕЧЕВА ПАНАЙОТОВА** напълно съответства на изискванията за присъждане на образователна и научна степен „доктор”.

07.12.2016

Рецензент:

Професор Красимир Д. Мекушинов, ДМН